

Eindrapportage Informatiefase Tiel

Voorwoord Informatieus

Geachte leden van de gemeenteraad van Tiel,

De afgelopen weken zijn wij, Peter Drenth & Caroline Folmer, vol enthousiasme aan de slag gegaan voor uw gemeente. Na een aanstellingsproces dat niet de schoonheidsprijs verdiende, waren wij benieuwd naar het verdere verloop van het proces. U heeft ons daarin positief verrast. De open en constructieve gesprekken hebben wij zeer gewaardeerd. Uw positieve grondhouding is van groot belang voor de toekomst van Tiel. En met die drive zit het wel goed!

Heeft u het ons daarmee makkelijk gemaakt? Nee, integendeel. Die worsteling zult u ook in dit verslag teruglezen. Naast de opdracht waarmee u ons op pad heeft gestuurd, hebben wij de vrijheid genomen om enkele ongevraagde adviezen in deze rapportage op te nemen. Het is aan u om deze op waarde in te schatten.

Wij danken de griffie voor de ondersteuning tijdens dit proces. Lisette, Willemijn, Fanida en Marina – dank voor al het regelwerk!

Wat ons tijdens dit proces energie heeft gegeven, is de gedachte dat er een ontzettend mooie basis ligt waarop Tiel verder kan bouwen. Hoe bijzonder is het dat u de kans heeft om hier echt het verschil te maken? We hopen dat u daarin blijft geloven, ook wanneer het even niet makkelijk is. De inwoners van Tiel hebben u gezamenlijk het mandaat gegeven voor de komende vier jaar.

Met vriendelijke groet,

Peter Drenth & Caroline Folmer

1. Inleiding

In de raadsvergadering van 15 april 2026 heeft een meerderheid van de raad ons, Peter Drenth en Caroline Folmer, aangesteld als informateurs naar aanleiding van de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026. U heeft ons gevraagd een advies uit te brengen met daarin de volgende onderdelen:

- een advies over een kansrijke variant van een raadsakkoord;
- een overzicht van kansen en uitdagingen per samenwerkingsvorm en op inhoud;
- een standpuntenmatrix;
- een advies voor het vervolg, waarbij de gehele raad een rol speelt in het selectieproces van de wethouders;
- een advies voor het verdere proces.

Daarnaast heeft u ons gevraagd dit proces in de openbaarheid te voeren. Dit heeft geleid tot een eerste serie openbare gesprekken met alle partijen in Villa Bellevue op zaterdag 18 april 2026. De gespreksverslagen hiervan zijn als bijlagen bij dit advies gevoegd.

Op basis van deze gesprekken hebben wij geconcludeerd dat een tweede gespreksronde, in vertrouwelijkheid, noodzakelijk was. Er bleef te veel onuitgesproken tussen de regels door. Deze gesprekken, opnieuw met alle partijen, vonden plaats op woensdag 22 april 2026. Van deze gesprekken is geen verslag gemaakt. Wij danken de partijen voor de openheid waarmee zij deze gesprekken zijn aangegaan.

Op basis van deze twee gespreksrondes hebben wij op donderdag 7 mei 2026 een tussentijds advies gepresenteerd. Dit advies, evenals het verslag van de openbare terugkoppeling, is eveneens als bijlage bij dit advies gevoegd.

Zoals vermeld in de tussentijdse rapportage, vonden wij het noodzakelijk een tussenstap in het proces in te bouwen. Deze bijeenkomst vond plaats op vrijdag 8 mei 2026. Onder begeleiding van een externe facilitator is daar een begin gemaakt met het herstellen van vertrouwen en het formuleren van gezamenlijke spelregels voor de samenwerking. De gezamenlijke lunch na afloop en de gesprekken die daarna zijn gevoerd, stemmen ons hoopvol. We zijn ook heel blij dat u gezamenlijke afspraken heeft gemaakt over het proces rondom het in ontvangst nemen van dit advies. Het klinkt misschien klein, maar het is heel belangrijk dat u dit nu met z'n zes partijen oppakt.

Omdat het niet mogelijk is een openbaar advies te schrijven op basis van uitsluitend vertrouwelijke gesprekken, heeft op vrijdag 15 mei 2026 een derde gespreksronde plaatsgevonden met alle partijen. In deze gesprekken hebben wij getoetst waar eventuele belemmeringen liggen voor samenwerking met andere partijen en mogelijke wethouderskandidaten. Van deze gespreksronde zijn verslagen op hoofdlijnen gemaakt; ook deze zijn als bijlage toegevoegd. De uitkomsten hiervan zijn bovendien letterlijk verwerkt in dit verslag. De tabellen 3, 5 en 6 zijn op maandag 18 mei 2026 ter verificatie voorgelegd aan de verschillende partijen, evenals enkele belangrijke passages uit dit rapport.

Naast de gesprekken hebben wij aan het begin van het proces overleg gevoerd met de burgemeester, de gemeentesecretaris en de plaatsvervangend griffier. Daarnaast hebben wij meerdere raadsvergaderingen teruggekeken en gebruikgemaakt van diverse documenten, waaronder presidiumverslagen, verkiezingsprogramma's, belangrijke raadsvoorstellen zoals de *Toekomstvisie Tiel 2040*, de uitgangspuntennotitie *Schaalsprong Tiel* en *Samen Leven in Tiel*, evenals het ambtelijke overdrachtsdocument *Tiel op koers richting 2040*.

Dit alles heeft geleid tot het voorliggende advies. In de rest van dit document gaan wij eerst kort in op de bestuurlijke situatie in Tiel sinds de verkiezingen van 18 maart 2026 (hoofdstuk 2). Vervolgens bespreken wij de inhoudelijke opgaven (hoofdstuk 3), observaties over bestuursstijl en samenwerking (hoofdstuk 4), mogelijke bestuurlijke samenwerkingsvormen (hoofdstuk 5), implicaties voor de collegevorming (hoofdstuk 6) en reflecties op mogelijke wethoudersprofielen

(hoofdstuk 7). In hoofdstuk 8 komen wij tot een advies over het vervolg. Zoals eerder vermeld, hebben wij daarnaast de vrijheid genomen om in hoofdstuk 9 enkele ongevraagde adviezen op te nemen.

In dit rapport wordt gerefereerd aan de tegenstelling tussen vier en twee partijen. Hiermee doelen wij op de tegenstelling zoals beschreven in de tussentijdse rapportage tussen enerzijds PRO, FvD, D66 en CDA en anderzijds PvdB en VVD.

2. Analyse bestuurlijke situatie Tiel

De gemeenteraadsverkiezing op 18 maart 2026 heeft de volgende uitslag opgeleverd.

Tabel 1: Verkiezingsuitslag 2026

Partij	Aantal stemmen	Percentage	Zetels
PvdB	4536	29,1%	8
PRO	3090	19,8%	6
VVD	2079	13,3%	4
FvD	2005	12,9%	3
D66	1789	11,5%	3
CDA	1633	10,5%	3
<i>Niet verkozen/blanco/ongeldig</i>	<i>560</i>		

De vergelijking met de verkiezingsuitslag van 2022 is niet eenduidig. Onder meer door het samengaan van GroenLinks en PvdA in PRO, de fusie van het (oude) ProTiel met PvdB, en bijvoorbeeld het wegvallen van Lokaal Liberaal Tiel. Zittende raadsleden van deze laatste partij zijn overgestapt naar andere partijen binnen de raad van Tiel. In onderstaande tabel ziet u de verschillende verschuivingen.

Tabel 2: Verschuivingen tov verkiezingsuitslag 2022

	2022			2026			Verschillen		
	Absoluut aantal stemmen	Percentage	Zetels	Absoluut aantal stemmen	Percentage	Zetels	Absoluut aantal stemmen	Percentage	Zetels
PvdB	3388	23,9%	7	4536	29,1%	8	1148	5,1%	1
ProTiel	615	4,3%	1	0	0,0%	0	-615	-4,3%	-1
PvdB + ProTiel	4003	28,3%	8	4536	29,1%	8	533	0,8%	0
PvdA	1732	12,2%	3	-	-	-	-	-	-
GL	1438	10,2%	3	-	-	-	-	-	-
PRO (GL + PvdA)	3170	22,4%	6	3090	19,8%	6	-80	-2,6%	0
VVD	1632	11,5%	3	2079	13,3%	4	447	1,8%	1
FvD	714	5,0%	1	2005	12,9%	3	1291	7,8%	2
D66	1819	12,9%	4	1789	11,5%	3	-30	-1,4%	-1
CDA	1046	7,4%	2	1633	10,5%	3	587	3,1%	1
Lokaal LiberaalTiel	878	6,2%	2	0	0,0%	0	-878	-6,2%	-2
ChristenUnie	519	3,7%	1	416	2,7%	0	-103	-1,0%	-1
KrachtigTiel	379	2,7%	0	0	0,0%	0	-379	-2,7%	0
Elect	0	0,0%	0	59	0,4%	0			
blanco	31	0,2%	-	46	0,3%	-	15	0,1%	-
ongeldig	38	0,3%	-	39	0,3%	-	1	0,0%	-

Ten opzichte van 2022 heeft er een consolidatie in de Raad plaatsgevonden – er zijn nu slechts 6 partijen in de Raad vertegenwoordigd, ten opzichte van 10 in 2022. Dit in tegenstelling tot de landelijke trend waarin men steeds meer versplintering ziet.

De grootste winnaar van de verkiezingen is FvD, gevolgd door het CDA en het VVD, die allen zetels hebben gewonnen. Ook PvdB is gegroeid en een winnaar van deze verkiezingen, dit vertaalt zich in een toename van absoluut aantal stemmen, percentage en zetelwinst. Het is ook mogelijk om te stellen dat PvdB in zetels gelijk is gebleven – indien je de 2022 zetel van ProTiel aan de PvdB toebedeeld. Dat neemt niet weg dat ook in die beredenering de combinatie PvdB en ProTiel ruim 500 stemmen heeft gewonnen.

De 2022-2026 coalitie als geheel (PvdB, PRO, VVD) heeft stemmen en zetels gewonnen en heeft de meerderheid in de Raad vergroot. Individueel zijn er zowel winnaars als verliezers binnen de coalitie als daarbuiten. PRO heeft als coalitie partner stemmen verloren maar is in zetels gelijk gebleven. D66 heeft vanuit de oppositie een zetel verloren alhoewel het in absoluut aantal stemmen bijna gelijk is gebleven.

Er zijn 14 van de 27 zetels nodig voor een meerderheid in de raad van Tiel. Numeriek geeft dit enorm veel mogelijkheden om tot een stabiele coalitie te komen waarin 2,3 of 4 partijen zijn vertegenwoordigd. De politieke realiteit is dat dit lastiger is dan de optelsom doet vermoeden, maar het is een stabiele basis waar andere gemeenten jaloers op zijn.

De gemeente Tiel is de afgelopen periode bestuurd door een college bestaande uit 5 wethouders (niet allemaal fulltime). Er leeft een wens in de raad van Tiel om dit terug te brengen naar 4 wethouders. Vergelijkbare gemeenten hebben 4 (Zutphen, Barneveld), 5 (Harderwijk, Zevenaar), of zelfs 6 wethouders. (Doetinchem).

3. Inhoudelijke opgaven en gedeelde ambities

Zoals ook benoemd in de tussentijdse rapportage bestaan er duidelijke verschillen tussen partijen, bijvoorbeeld over het al dan niet verplaatsen van coffeeshops en over de focus op nieuwbouw versus inbreiding. Tegelijkertijd hebben wij sterk de indruk dat het mogelijk moet zijn om, in verschillende samenstellingen, tot een breed inhoudelijk akkoord te komen.

Met documenten en programma's als de *Toekomstvisie Tiel 2040*, de uitgangspuntennotitie *Schaalsprong Tiel* en *Samen Leven in Tiel* heeft u gezamenlijk een duidelijk toekomstbeeld neergezet waar u naartoe wilt werken. Dat betekent niet dat er geen inhoudelijke verschillen zijn die moeten worden uitonderhandeld, maar wij zien daarin niet de grootste uitdaging voor de bestuurbaarheid van Tiel. Dat beeld is bovendien door alle partijen bevestigd tijdens de gesprekken die wij met u hebben gevoerd.

U heeft ons daarnaast gevraagd een standpuntenmatrix aan te leveren. Deze vindt u hieronder. Deze gesimplificeerde weergave doet natuurlijk geen recht aan de nuance, maar geeft een eerste indruk.

Tabel 3: Standpuntenmatrix

	PvdB	PRO	VVD	FvD	D66	CDA
Tiel 2040	Steun	Steun	Steun	Tegen	Steun	Steun, stemverklaring
Focus Bestaand vs Nieuwbouw	Nieuwbouw (brede stads-onwikkeling)	Bestaande wijken	Nieuwbouw	Bestaande wijken	Nieuwbouw (incl voorzieningen)	Bestaande wijken
Coffeeshops	Uitplaatsen	Niet doen	Uitplaatsen	Niet doen	Niet doen	Niet doen
Spreidingswet	Uitvoeren (passend bij draagkracht Tiel)	Uitvoeren	Uitvoeren	Uitvoeren	Uitvoeren	Uitvoeren
Sociaal domein	Voortbouwen op huidige basis	Meer focus noodzakelijk	Voortbouwen op huidige basis	Voortbouwen op huidige basis	Meer focus noodzakelijk	Meer focus noodzakelijk

Uiteraard is het mogelijk om een veel uitgebreidere standpuntenmatrix op te stellen. Daarbij zullen ongetwijfeld meer verschillen tussen partijen zichtbaar worden. Daarnaast zijn bepaalde onderwerpen, zoals de energietransitie, in de gesprekken niet nadrukkelijk naar voren gekomen als prioriteit, terwijl het onvermijdelijk is dat een nieuw college zich ook met deze thema's zal moeten bezighouden. Ook reeds genomen besluiten, zoals het al dan niet terughalen van de BOA's, spelen daarbij een rol.

Het is van belang dat dergelijke onderwerpen in onderhandelingen expliciet worden benoemd. Daarbij kan het soms al voldoende zijn om vast te stellen dat:

- a) niet wordt teruggekomen op een eerder genomen besluit; of
- b) partijen van mening verschillen over welk besluit genomen moet worden, maar het er wel over eens zijn dat er een besluit genomen moet worden

4. Bestuursstijl, samenwerking en vertrouwen

In de verschillende gesprekken is veel gesproken over de Tielse bestuursstijl, de manier van samenwerken en het onderlinge vertrouwen – zowel tussen fracties onderling als tussen gemeenteraad en college. In Tiel is ruimte om de rollen van de verschillende bestuursorganen scherper te definiëren. De vraag of de huidige bestuursstijl voldoet, wordt fundamenteel verschillend beoordeeld door enerzijds PRO, FvD, D66 en CDA en anderzijds PvdB en VVD. Alleen al het feit dat meerdere gepercipieerde waarheden naast elkaar bestaan, maakt het van belang dat de gemeenteraad hierover met elkaar in gesprek blijft.

Tiel heeft de afgelopen jaren krachtige, resultaatgerichte wethouders gehad. Daarmee zijn belangrijke stappen gezet. Tegelijkertijd lijkt de samenwerking soms uit het oog te zijn verloren. Zoals tijdens een van de sessies treffend werd gezegd: waar Tiel behoefte aan heeft, is een beweging “van knallen naar met z'n allen”.

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan. De raad stelt de kaders vast; wethouders dienen deze te volgen en uit te voeren. Dat vraagt om wethouders die deze rolverdeling begrijpen en zich

inzetten voor de gehele raad. Tegelijkertijd moeten zij resultaten blijven boeken voor Tiel en haar inwoners. Dat vraagt om sterke bestuurders.

Deze rolverdeling vraagt echter ook om een krachtige raad die zijn eigen positie begrijpt en, wanneer nodig, een wethouder durft terug te fluiten. Het is te eenvoudig om het gebrek aan onderling vertrouwen uitsluitend toe te schrijven aan één kant van de samenwerking in Tiel.

Wij vinden het wel van belang dat de raad zich nadrukkelijker gaat gedragen als het hoogste bestuursorgaan: samengesteld uit partijen met verschillende belangen, maar met een gezamenlijke ambitie om het beste voor Tiel te bereiken. Politiek wordt gemaakt door raadsleden, niet door wethouders.

Voor welke bestuurlijke samenwerkingsvorm u ook kiest, het is van belang dat u gezamenlijk duidelijke afspraken maakt over de samenwerking. Denk daarbij aan de omgang met dualisme, kaderstelling en onderlinge verhoudingen. Daarnaast adviseren wij u om regelmatig gezamenlijk te evalueren hoe de samenwerking verloopt, en niet pas terug te kijken wanneer het al is misgegaan.

5. Varianten van bestuurlijke samenwerking

In onderstaande tabel hebben wij kort uiteen gezet wat de voor en nadelen van verschillende varianten zijn.

In uw informatieopdracht heeft u ons gevraagd te onderzoeken welke van de samenwerkingsvormen, zoals benoemd op raadsakkoord.nl, het beste past bij Tiel. Tijdens de eerste gespreksronde hebben wij de partijen gevraagd naar hun voorkeuren. Dat leverde het volgende beeld op:

- PvdB: variant 1 (*traditioneel coalitieakkoord*), gevolgd door variant 5 (*coalitieakkoord met aanvullend raadsakkoord*);
- PRO: variant 2 (*raadsakkoord*), gevolgd door variant 3 (*raadsakkoord met uitvoeringsprogramma*);
- VVD: variant 1 (*traditioneel coalitieakkoord*), gevolgd door variant 5 (*coalitieakkoord met aanvullend raadsakkoord*);
- FvD: variant 2 (*raadsakkoord*), gevolgd door variant 3 (*raadsakkoord met uitvoeringsprogramma*);
- D66: variant 2 (*raadsakkoord*), gevolgd door variant 3 (*raadsakkoord met uitvoeringsprogramma*);
- CDA: variant 2 (*raadsakkoord*), gevolgd door variant 3 (*raadsakkoord met uitvoeringsprogramma*).

Samengevat geven vier partijen de voorkeur aan de ene kant van het spectrum: een volledig raadsbreed akkoord (PRO, FvD, D66 en CDA). Twee partijen geven juist de voorkeur aan de andere kant van het spectrum: het traditionele coalitieakkoord (PvdB en VVD).

Zoals vaker ligt de oplossing waarschijnlijk ergens in het midden. In dit geval adviseren wij u te kiezen voor een variant die zich tussen variant 3 en variant 5 bevindt. Daarmee wordt enerzijds recht gedaan aan de wens van een meerderheid van de raad om tot een raadsbreed akkoord te komen, en anderzijds voldoende uitvoeringskracht behouden.

Concreet stellen wij het volgende voor:

- Stel met alle zes partijen een raadsbreed akkoord op hoofdlijnen op.
 - In hoofdstuk 8 (*Advies voor het vervolg*) vindt u hiervoor nadere handvatten.
- Vorm daarnaast een coalitie op basis van een meerderheid van de zetels in de Tielse raad, die verantwoordelijk wordt voor de uitvoering van dit raadsbrede akkoord.
- Vraag het nieuwe college om gedurende de zomer een uitvoeringsprogramma op te stellen op basis van de afspraken uit het raadsbrede akkoord.
- Laat dit uitvoeringsprogramma vervolgens door de raad vaststellen. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat wordt gestreefd naar unanimiteit, of op zijn minst naar steun die verder reikt dan uitsluitend de coalitiepartijen.

In onderstaande tabel hebben wij de belangrijkste voor- en nadelen van de verschillende varianten kort uiteengezet.

Tabel 4: Bestuurlijke samenwerkingsvormen

	Coalitie (variant 1)	De Tielse variant (combi 3 en 5)	Raadsbreed (variant 2)
Politieke stabiliteit	Afhankelijk van de te vormen coalitie	Afhankelijk van de te vormen coalitie	Lager (wethouders steunen niet op meerderheid zetels raad)
Bestuurlijke slagkracht	Hoog	Hoog	Lager
Draagkracht binnen de raad voor deze vorm	Laag (2 van de 6 partijen)	Variant 3 of 5 zijn door alle partijen genoemd als opties, logischerwijze zou men zich in deze tussenvariant moeten kunnen vinden	Meerderheid (4 van de 6), maar alle partijen zijn nodig
Samenwerking oppositie/coalitie	Zet verhoudingen verder op scherp	Inbreng oppositie gewaarborgd	Geen oppositie, wisselende meerderheden
Effect op bestuurscultuur en vertrouwen	Polariseert verder	Mogelijkheid tot het slaan van een brug	Polariseert verder

De keuze voor deze Tielse variant van een raadsbreed akkoord zegt op zichzelf nog niets over andere belangrijke keuzes die gemaakt moeten worden, zoals het aantal wethouders, de vraag of wethouders van buiten de gemeente gewenst zijn en welke partijen uiteindelijk de coalitie gaan vormen.

In de volgende hoofdstukken gaan wij verder in op deze vraagstukken, waarna hoofdstuk 9 concrete handvatten biedt voor het vervolg van het proces.

6. College vorming

Gegeven het advies over de bestuurlijke samenwerking, zoals beschreven in hoofdstuk 5, volgt daaruit dat een college nodig is dat kan steunen op een meerderheid van zetels in de gemeenteraad. Daarbij spelen in Tiel twee belangrijke dimensies:

A) Een aantal partijen heeft aangegeven op basis van inhoudelijke verschillen, onderling vertrouwen of landelijke richtlijnen belemmeringen te zien voor samenwerking.

B) Daarnaast hebben enkele partijen aangegeven op zichzelf geen bezwaar te hebben tegen samenwerking met bepaalde partijen, maar wel belemmeringen te ervaren ten aanzien van voorgedragen wethouderskandidaten.

Op dit moment hebben PvdB en VVD aangegeven te willen doorgaan met de huidige wethouders. PRO heeft aangegeven verder te willen met Jur Marringa. Mocht Marringa niet door het merendeel van de raad worden gedragen, geeft PRO aan altijd bereid te zijn tot een gesprek hierover. D66 heeft Elisa Derksen naar voren geschoven als wethouderskandidaat. Van CDA en FvD zijn op dit moment nog geen wethouderskandidaten bekendgemaakt.

Tijdens de gespreksronde van vrijdag 15 mei hebben wij expliciet uitgevraagd waar partijen belemmeringen zien voor samenwerking. De onderstaande tabel is vervolgens nogmaals geverifieerd bij alle partijen. De tabel heeft de vorm van een stoplichtmodel:

- groen: geen belemmeringen;
- oranje: wel belemmeringen;
- rood: blokkade.

De tabel dient per rij te worden gelezen. Zo heeft de PvdB aangegeven geen belemmeringen te zien voor samenwerking met alle partijen, met uitzondering van FvD; daar is sprake van een oranje beoordeling.

De tabel heeft uitsluitend betrekking op vraagstelling A. Vraagstelling B is hierbij buiten beschouwing gelaten.

Tabel 5: Mogelijkheden samenwerking

		PvdB	PRO	VVD	FvD	D66	CDA
Voorkeuren per partij	PvdB	X					
	PRO		X				
	VVD			X			
	FvD				X		
	D66					X	
	CDA						X

PRO geeft aan dat samenwerking met FvD in een coalitieverband vanwege landelijke partijlijnen, niet mogelijk is. Daarnaast bestaan er ook lokaal twijfels over deze optie. Pro zal een eventuele informele gedoogconstructie eerst formeel aan de eigen ALV en het landelijk bureau voorleggen voordat eventuele vervolgstappen genomen worden. Ook voor D66 geldt dat samenwerking met FvD in een coalitieverband, vanwege landelijke partijlijnen, niet mogelijk is. Een eventuele informele gedoogconstructie zou bespreekbaar kunnen zijn. Voor het CDA geldt het advies vanwege landelijke partijlijnen dat samenwerken met FvD in een gedoogconstructie tot de mogelijkheden behoort. Zij geven daarbij aan geen enkele partij uit te sluiten om deel te nemen aan een raadsakkoord. FvD heeft aangegeven zich in een gedoogrol te kunnen vinden.

PvdB geeft aan dat de oranje kwalificering van PRO gebaseerd is op inhoudelijke vragen rondom het koersdocument Tiel 2040.

Naast mogelijke belemmeringen hebben wij de partijen gevraagd naar hun voorkeurscoalitie. Dat levert het volgende beeld op:

- PvdB: PvdB, VVD en CDA (eventueel aangevuld met D66 in plaats van CDA);
- PRO: PRO, VVD, D66 en CDA;
- VVD: PvdB, VVD en CDA (eventueel aangevuld met D66 of FvD in plaats van CDA);
- FvD: PRO, FvD, D66 en CDA (eventueel met een gedoogrol voor FvD);
- D66: PRO, VVD, D66 en CDA;
- CDA: PRO, VVD, D66 en CDA.

Hieruit komen drie varianten van voorkeurscoalities naar voren, in willekeurige volgorde:

- Variant 1: PvdB, VVD en CDA;
- Variant 2: PRO, VVD, D66 en CDA;
- Variant 3: PRO, FvD, D66 en CDA (eventueel met een gedoogrol voor FvD).

Los van de discussie over het al dan niet vasthouden aan specifieke wethouderskandidaten, constateren wij dat geen van deze varianten op dit moment zowel bestuurlijk haalbaar als stabiel meerderheidswaardig is. Variant 1 is voor het CDA geen optie. Variant 2 is voor de VVD geen optie. Variant 3 zou neerkomen op een minderheidsvariant met informele gedoogsteun.

De informateurs hebben daarom de vrijheid genomen om twee aanvullende varianten toe te voegen aan de mogelijke scenario's. Ook deze worden in willekeurige volgorde genoemd:

- Variant 4: PvdB, PRO, VVD, FvD, D66 en CDA;
- Variant 5: PvdB en PRO.

Wij kunnen op dit moment geen advies geven over welke van deze vijf varianten de grootste kans van slagen heeft. Op iedere variant rusten blokkades vanuit één of meerdere partijen. Tegelijkertijd heeft iedere variant eigen krachten en zwaktes. In de onderstaande tabel zetten wij deze voor u naast elkaar.

In hoofdstuk 8, *Advies van de informateurs voor het vervolg*, geven wij aan hoe wij denken dat één van deze varianten alsnog werkbaar kan worden gemaakt. Dat vraagt bestuurlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen. Het vraagt dat partijen elkaar weten te verleiden, helder uitspreken wat zij van elkaar nodig hebben en bereid zijn persoonlijke of politieke ego's ondergeschikt te maken aan de bestuurlijke toekomst van Tiel.

Tabel 6: Samenwerkingsvormen

	Variante 1: PvdB, VVD, CDA	Variante 2: PRO, VVD, D66, CDA	Variante 3: PRO, D66, CDA (informeel gedoogsteun Forum)	Variante 4: 6 partijen coalitie	Variante 5: PvdB- PRO
Groote meerderheid	15/27 zetels 3/6 partijen	16/27 zetels 4/6 partijen	12/27 zetels 3/6 partijen	27/27 zetels 6/6 partijen	14/27 zetels 2/4 partijen
Winnaars vertegenwoordigd in het college?	Ja	Deels	Alleen CDA	Ja	Alleen PvdB
Aantal wethouders	4-5	4-5	4-5	6	4-5
Kracht van deze coalitie	- Bouwt een brug over de 4- 2 tegenstelling heen - voortzetting huidig beleid	- Bouwt een brug over de 4- 2 tegenstelling heen	- lijken de minste belemmeringen op te liggen	-Raadsbreed - Bouwt een brug over de 4- 2 tegenstelling heen	-Sterke rol oppositie - Bouwt een brug over de 4- 2 tegenstelling heen
Valkuil van deze coalitie	-Weinig vernieuwing, moeilijke rol voor 3 ^e partij om in te stappen	- grootste partij niet in college	- grootste partij niet in college - minderheids- coalitie	-Vergt nieuwe manier samenwerking -Veel wethouders	-geen vernieuwing -vertrouwen PvdB-PRO is broos
Opgeworpen beperkingen	-CDA zal op dit moment niet in een coalitie met PvdB en VVD stappen - CDA heeft bezwaren tegen wethouders- kandidaten PvdB en VVD	-VVD wil op dit moment geen samenwerking met PRO aangaan -PRO, D66, CDA hebben bezwaren tegen wethouders- kandidaat VVD -VVD heeft bezwaren tegen wethouders- kandidaat D66	-PRO, D66 en CDA kunnen vanuit landelijke beperkingen niet in een coalitie stappen met FvD -FvD heeft - bezwaren tegen wethouderskan- didaat D66 (wil alleen wethouders van buiten)	-vraagteken of deze variant binnen of buiten de landelijke beperkingen van PRO,D66 en CDA ligt -PRO, FvD, D66, CDA hebben bezwaren tegen wethouders- kandidaten PvdB en VVD -VVD en FvD hebben bezwaren tegen wethouders- kandidaat D66	-zowel PRO als PvdB zullen op dit moment niet een coalitie bestaande uit alleen PvdB en PRO stappen -PRO heeft bezwaren tegen de wethouders- kandidaten PvdB

7. Reflecties op wethoudersprofielen

In de informatieopdracht heeft u gevraagd om een wethoudersprofiel op te stellen. Het is de overtuiging van de informateurs dat het algemene competentieprofiel voor wethouders, zoals opgesteld door de Wethoudersvereniging, ook voor Tiel passend is. Wel willen wij u enkele aanvullende aandachtspunten meegeven die specifiek relevant zijn voor het wethoudersprofiel en de samenstelling van het college in Tiel.

A) De wens voor 'vakwethouders'

Door verschillende partijen is de wens uitgesproken om zogenoemde 'vakwethouders' aan te stellen. In de context van de bestuurlijke situatie in Tiel verstaan wij hieronder vooral bestuurders die bestuurlijk sterk opereren en de verhoudingen tussen raad en college goed begrijpen. Het gaat om wethouders die beseffen dat de raad het hoogste bestuursorgaan is en dat het college verantwoordelijk is voor de dagelijkse uitvoering. Dat profiel achten wij belangrijker dan dat van de 'superambtenaar'.

B) Slagkracht vraagt omvang

Om voldoende slagkracht te organiseren, achten wij een college van minimaal vijf wethouders noodzakelijk. Dit gaat zowel om de uitvoering van Tielse plannen, maar ook om een bestuurlijke trekkersrol in de regio te kunnen spelen.

C) Kies voor fulltime wethouders

Parttime wethouderschap bestaat niet. Van wethouders wordt verwacht dat zij zich vrijwel dag en nacht inzetten voor Tiel. Daar hoort ook een passende waardering en beschikbaarheid bij. Wij adviseren daarom alle wethouders fulltime aan te stellen.

D) Herstel van vertrouwen vraagt iets van de samenstelling van het college

Het herstel van vertrouwen tussen raad en college vraagt nadrukkelijk aandacht bij de samenstelling van het nieuwe college.

- 1) Overweeg om per partij maximaal één wethouder te benoemen, ongeacht het aantal zetels dat een partij vertegenwoordigt. Eventueel kan het college worden aangevuld met onafhankelijke wethouders.
- 2) (Gedeeltelijke) vernieuwing achten wij noodzakelijk. Minimaal de helft van het college zou uit nieuwe wethouders moeten bestaan, bij voorkeur meer dan de helft.
- 3) Ook portefeuillewisselingen kunnen bijdragen aan een nieuwe start en aan het herstel van vertrouwen.

E) Diversiteit is essentieel

Traditioneel wordt vaak aan partijen overgelaten om kandidaten aan te dragen, in de hoop dat daar uiteindelijk een sterk team uit ontstaat. Wij adviseren om actiever te sturen op diversiteit binnen het college. Dat betreft niet alleen man-vrouwverhoudingen en leeftijdsopbouw, maar ook verschillen in bestuursstijl, bijvoorbeeld tussen resultaatgerichtheid en verbindend vermogen. Dat vraagt van partijen flexibiliteit bij het voordragen van wethouderskandidaten, in het belang van het team en van Tiel als geheel.

F) Het bestuurlijke belang staat voorop

Geen enkel individu is belangrijker dan de bestuurlijke toekomst van Tiel. Niemand is onmisbaar.

8. Advies informateurs voor het vervolg

Bovenstaande leidt tot het volgende advies voor het vervolg, bestaande uit twee parallelle lijnen. Dit zal een aanzienlijk beroep doen op de beschikbaarheid en inzet van raadsleden en onderhandelaars. Wij willen iedereen nadrukkelijk oproepen hiervoor tijd vrij te maken. Het zou immers bijzonder waardevol zijn als Tiel er vóór het zomerreces in slaagt een nieuw college te vormen. Die mogelijkheid is er nog steeds.

1. Lijn 1: Een raadsbreed akkoord op hoofdlijnen

Ga met alle zes partijen aan de slag met het opstellen van een raadsbreed akkoord op hoofdlijnen. Onderwerpen die daarin in ieder geval aan bod moeten komen zijn:

- a. afspraken over de verhouding tussen raad en college, de bestuurscultuur en het verdere proces (waaronder het uitvoeringsprogramma dat door een nader te bepalen college wordt uitgewerkt en de wijze waarop dit door de raad wordt vastgesteld);
- b. wonen en de verdere uitwerking van *Tiel 2040* (inclusief inbreiding/nieuwbouw en coffeeshops);
- c. het sociaal domein;
- d. financiën en prioriteitstelling.

De verwachting is dat deze onderwerpen in twee à drie sessies kunnen worden uitgewerkt. Het ambtelijke overdrachtsdocument kan daarbij als belangrijke basis dienen.

Wij adviseren om deze gesprekken niet openbaar te voeren en gebruik te maken van externe begeleiding door een (in)formateur. Openbare onderhandelingen vragen om een sterkere vertrouwensbasis dan momenteel in de raad van Tiel bestaat.

Daarnaast geven wij voor deze sessies de volgende aandachtspunten mee:

- Dit moet nadrukkelijk een raadsakkoord zijn, opgesteld door en voor de raad. De onderhandelaars zouden daarom allen lid moeten zijn van de gemeenteraad, en geen zittend collegelid of wethouderskandidaat.
- Werk per sessie of onderwerp met alle zes partijen, maar geef telkens twee leden van de groep het mandaat om conceptteksten op te stellen. Durf daarbij juist te kiezen voor personen met wie de samenwerking niet vanzelfsprekend is of die inhoudelijk of qua vertrouwen verder van u afstaan.
- Maak gebruik van ambtelijke ondersteuning voor een laatste redactionele slag op het document.
- Neem tijdens deze sessies ook bewust de tijd om informeel met elkaar te eten en in gesprek te gaan.

2. Lijn 2: Verdere verkenning van de vijf genoemde coalitievarianten

Deze lijn vraagt in sterke mate om bestuurlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen. Dat betekent: denken in mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden.

Wij stellen daarvoor het volgende proces voor:

- Voer, opnieuw onder externe begeleiding, een nieuwe individuele gespreksronde met alle partijen. Daarbij staan de volgende vragen centraal:
 - i. Wat heeft u nodig om binnen elk van deze varianten te kunnen deelnemen?
 - ii. Hoe rangschikt u de verschillende varianten op volgorde van aantrekkelijkheid?
- Verken vervolgens de twee of drie meest kansrijke varianten uit deze gesprekken in één of meerdere groepsgesprekken met alle beoogde coalitiepartners.

Ook voor deze gesprekken geldt onze voorkeur om deze primair met raadsleden te voeren en niet met wethouderskandidaten of zittende collegeleden.

Dit proces zou uiteindelijk moeten leiden tot een definitief advies over de meest kansrijke coalitievariant. Dat advies zou gelijktijdig gepresenteerd kunnen worden met het raadsbrede akkoord op hoofdlijnen.

9. Overige reflecties/ongevraagde adviezen

Zoals in de inleiding aangegeven, hebben wij de vrijheid genomen om u nog enkele ongevraagde adviezen en reflecties mee te geven. Tijdens het proces hebben wij ons meerdere keren verbaasd over de gang van zaken in Tiel en elkaar regelmatig de vraag gesteld: "Ken jij dit op deze manier?"

- Stop met het onderling beschadigen van vertrouwen door te lekken naar de pers, sociale media of de eigen achterban. U moet op elkaar kunnen vertrouwen, ook wanneer u het inhoudelijk niet met elkaar eens bent. En als het toch gebeurt: spreek elkaar daarop aan, praat met elkaar en niet over elkaar, en doe dat op het juiste moment en op de juiste plaats.
- Vraag actief aan elkaar hoe het écht gaat. Niet alleen door te zeggen: "Mijn deur staat open", maar ook door daadwerkelijk het gesprek aan te gaan. Soms begint dat simpelweg met de vraag: "Zullen we een kop koffie drinken?"
- Blijf beleefd, zowel in de omgang met elkaar als in de manier waarop u over elkaar spreekt. Roddelen en onnodig scherp taalgebruik dragen niet bij aan vertrouwen. U heeft als raad een voorbeeldfunctie voor de samenleving. Juist in deze tijd heeft de maatschappij behoefte aan goede voorbeelden. Neem die verantwoordelijkheid serieus.
- Leg processen duidelijk vast en voer deze vervolgens ook consequent uit. Wees helder over welke onderwerpen in welk gremium worden besproken en wie waarover besluit. Houd u vervolgens ook aan de afspraken die u daarover met elkaar maakt.
- Het verleden staat vast, maar de toekomst van Tiel kunt u met 27 raadsleden nog altijd samen vormgeven.
- Sta uzelf toe om verbinding te vinden in de gedeelde trots op Tiel en in de grote kansen die er voor de gemeente liggen.

10. Slotconclusie

Dit is geen standaard informateursverslag geworden. In een meer traditionele aanpak hadden wij ons kunnen beperken tot het optellen van zetels die samen een meerderheidscoalitie vormen. Het was echter de stellige overtuiging van beide informateurs dat dit niet is wat Tiel op dit moment nodig heeft. Wij hebben bovendien van u de ruimte en het vertrouwen gevoeld om deze opdracht breder in te vullen en u ook een spiegel voor te houden.

Dat kan ongemakkelijk zijn, zeker in een openbaar eindverslag. Tegelijkertijd geloven wij dat het noodzakelijk is dat u met elkaar het gesprek blijft voeren, werkt aan herstel van vertrouwen en gezamenlijk verantwoordelijkheid neemt voor de toekomst van Tiel.

De afgelopen weken hebben wij Tiel beter mogen leren kennen — en wat is het een mooie gemeente. Er liggen grote kansen en belangrijke uitdagingen. Onze handen zouden jeuken om daar zelf mee aan de slag te mogen gaan. Gebruik die energie, want er kunnen de komende vier jaar mooie dingen gebeuren voor Tiel en haar inwoners.

Wij danken u voor het vertrouwen dat u in ons heeft gesteld. Wij zullen Tiel zeker blijven volgen.

Met vriendelijke groet,

Peter Drenth en Caroline Folmer

11. Bijlagen

- a. Gespreksverslagen 18 april 2026
- b. Tussentijdse rapportage
- c. Gespreksverslag Terugkoppeling tussentijdse rapportage
- d. Gespreksverslagen 15 mei 2026